

Kilpirauhasliitto vaatii parannusta kilpirauhasen vajaatoiminnan hoidon laatuun

Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastaa Suomessa 343 496 henkilöä (KELA 2023). Sairastuneiden määrä on kasvussa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavien elämänlaatu on selvästi huonompi kuin väestössä keskimäärin (Liite). Kyse on kansantaudista, jonka hoidon ongelmat liittyvät erityisesti julkisen perusterveydenhuollon hoidon heikkoon saatavuuteen ja ammattilaisten tiedon tasoon kilpirauhassairauksista sekä hoidon laadun vaihteluun. Kehitettävää on myös potilaiden kohtaamisessa ja suositusten mukaisen T4+T3 -yhdistelmähoiton saatavuudessa sekä kustannusten korvaamisessa.

Kilpirauhasliitto¹ vaatii, että julkisen perusterveydenhuollon kilpirauhassairauksien hoidon laatua on parannettava koko maassa. Laadukasta hoitoa tulee saada asuin- ja hoitopaikasta riippumatta.

Perusterveydenhuoltoon tarvitaan lisää resursseja sekä kilpirauhassairauksiin perehtyneitä asiantuntijoita (esim. kilpirauhashoitajia ja -lääkäreitä). Hoitohenkilökunnan kilpirauhassairauksiin liittyvää osaamista on kehitettävä ja ylläpidettävä täydennyskoulutuksella.

Kilpirauhassairauksien parhaita asiantuntijoita ovat endokrinologit. Heidän määränsä Suomessa on pieni, mutta endokrinologian alaan liittyvien sairastuneiden määrä on suuri. Suomeen tarvitaan lisää endokrinologeja. Keskeinen keino tähän on lisätä endokrinologian koulutusta.

Suomessa ei ole kilpirauhassairauksien laaturekisteriä, jonka avulla voitaisiin arvioida esimerkiksi hoidon toteutumista ja laatua. Kilpirauhassairauksien laaturekisteri tulee ottaa käyttöön osana potilaiden kokonaisvaltaista hoitoa. Näin voidaan saada tietoa hoidon toteutumisesta ja sen kehittämisen taustaksi.

Hoitosuositusten mukaisen T3+T4 yhdistelmähoitojen ja T3-valmisteiden saatavuutta tulee parantaa ja edistää myyntiluvallisten tai määräaikaisten erityisluvallisten T3-valmisteiden saamista osaksi uusimpaan tietoon pohjautuvaa yksilöllistä hoitoa. Tällöin valmisteille olisi mahdollista saada KELA-korvaus.

Helsingissä 8.5.2023

Kilpirauhasliitto ry

Leena Kallionsivu

Leena Kallionsivu

puheenjohtaja

leena.kallionsivu@kilpirauhasliitto.fi / 045 1547 577

Mirja Hellstedt

Mirja Hellstedt

toiminnanjohtaja

mirja.hellstedt@kilpirauhasliitto.fi / 040 707 3223

LIITTEET

Liite 1. Kilpirauhasen vajaatoiminta vaikuttaa elämänlaatuun. Kilpirauhasen vajaatoiminnan hoidon laatu -tutkimus (2022).

Liite 2. Kilpi-lehti 2/2023. Lehdessä kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavien kokemuksia hoidon laadusta.

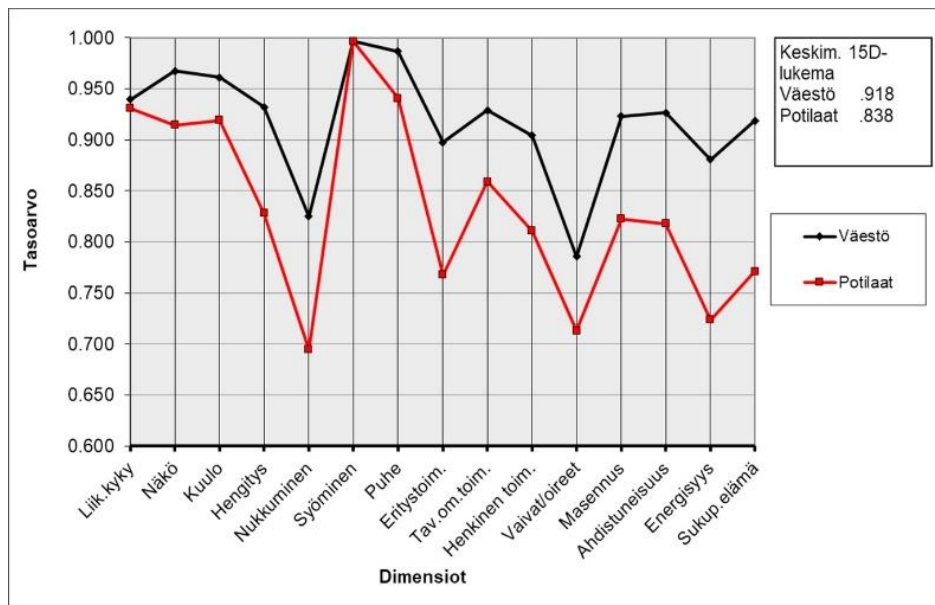
¹ **Kilpirauhasliitto** on valtakunnallinen kansanterveys-, potilas- ja edunvalvontajärjestö, joka edistää kilpirauhassairauksien tunnettuutta, hoitoa ja tutkimusta sekä kilpirauhassairaiden ja lisäkilpirauhassairaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Kilpirauhasliittoon kuuluu 14 eri puolilla Suomea toimivaa kilpirauhasyhdistystä, joissa on noin 10 000 jäsentä.

Kilpirauhasen vajaatoiminta vaikuttaa elämänlaatuun

Elämänlaatatutkimus oli osa Kilpirauhasliiton tekemää Kilpirauhasen vajaatoiminnan hoidon laatu -tutkimusta (2022), jossa selvitettiin kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavien kokema elämänlaatua hengitykseen, henkiseen toimintaan, puheeseen, näköön, liikuntakykyyn, tavanomaisiin toimintoihin, kuuloon, syömiseen, eritystoimintaan, nukkumiseen, ahdistuneisuuteen, vaivoihin ja oireisiin, sukupulielämään sekä energisyyteen liittyvillä kysymyksillä.

Arvotusjärjestelmä tuotti kyselyyn vastanneiden osalta kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavien kokonaislukemaksi (15D-score) 0,838, kun se ikä- ja sukupuolivalikoidulla väestöllä on 0,918 (asteikko 0–1). Kun ero on >0,035, puhutaan huomattavasta erosta.

Kokonaislukeman lisäksi saatujen vastausten perusteella muodostettiin D15-profiili, joka osoittaa graafisesti kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavien saaman arvon jokaisen ulottuvuuden osalta. Tilanne kaikissa elämänlaadun hyvyttä mittaavissa ulottuvuuksissa, syömisen ulottuvuutta lukuun ottamatta, on kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavilla huonompi kuin ikä- ja sukupuolivalikoidulla väestöllä.

Kuvio. Kilpirauhasen vajaatoimintapotilaiden (punaisella) ja heidän kanssaan ikä- ja sukupuolivalikoidun väestön (mustalla) keskimääräinen 15D-profiili ja -kokonaislukema.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan oireet vaihtelevat fyysisistä psyykkisiin

Kilpirauhashormonit vaikuttavat kehon kaikissa kudoksissa. Tästä syystä kilpirauhasen vajaatoiminnan oireiden kirjo on hyvin laaja ja yksilöllisesti vaihtelevat oireet voivat esiintyä eri puolella kehoa. Tyypillisiä vajaatoiminnan oireita ovat esimerkiksi ylipaino, voimakas väsymys, energian puute, uniongelmat, kuiva ja karkea iho, muistiongelmat, aivosumu, aloitekyvyttömyys, hiustenlähtö ja ruoansulatusongelmat. Ongelmat kilpirauhasen vajaatoiminnassa voivat näkyä heikentyneen elämänlaadun lisäksi esimerkiksi perhe- ja työelämässä.

Kaikkien potilaiden elämänlaatu ei ole optimaalinen, vaikka hoito tyroksiinilla (T4) on toteutettu asianmukaisesti. T4+T3-yhdistelmähoidon käyttö aiheuttaa potilaille pitkäaikaisesti suurentuneita kustannuksia, jotka muodostuvat vastaanottokäynteistä, suurentuneista lääkehoidon kustannuksista ja laboratoriotutkimusten kustannuksista.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastava erityisen tyytymättömiä julkisen perusterveydenhuollon hoidon saatavuuteen, tiedon tasoon ja laadun vaihteluun

Kilpirauhasen vajaatoiminnan hoidon laatu -tutkimuksen mukaan yli puolet (52 %) perusterveydenhuollon palveluita käyttäneistä kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastaneista kertoi olevansa tyytymätön tai erittäin tyytymätön saamansa hoidon laatuun. Perusterveydenhuollon hoitojonot, hoitoon pääsyn viive ja hoitohenkilökunnan osaamisen taso kilpirauhas sairauksien suhteen vaihtelevat voimakkaasti Suomessa.

Perusterveydenhuollon palveluista tuodaan esille erityisesti seuraavia epäkohtia:

1. Terveyskeskukseen on vaikea päästä ja lääkärit vaihtuvat

Tutkimukseen osallistuneet kritisoivat yleisesti sitä, että terveyskeskuksen lääkärin vastaanotolle on vaikea päästä. Syiksi mainitaan muun muassa pitkät jonot, lääkärin vähäinen määrä ja lääkärin kiireet. Joitakin asiakkaita onkin terveyskeskuksessa kehoitettu hakeutumaan työterveyshuoltoon tai yksityiselle palveluntarjoajalle.

2. Perusterveydenhuollon ammattilaisten osaamisessa puutteita

Useat kyselyyn vastanneet antoivat palautetta siitä, että perusterveydenhuollossa ei riittävästi tunneta kilpirauhas sairauksia, niiden oireita ja hoitoa. Kritiikki kohdistuu ensisijaisesti lääkäreihin, mutta jonkin verran myös hoitajiin. Osa lääkäreistä ja hoitajista myöntääkin, että osaamisessa on puutteita.

3. Asiakasta ei kuunnella, oireita vähätellään

Eniten tyytymättömyyttä kyselyyn vastanneiden keskuudessa aiheuttaa se, että asiakasta ei kuunnella perusterveydenhuollossa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavat kertovat tai haluaisivat kertoa lääkäreille oireistaan, mutta niitä ei huomioida. Vastajien mielestä liian usein keskitytään vain laboratoriotulosten tuloksiin.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavien kommentteja on luettavissa oheisesta liitteestä olevasta Kilpi-lehdestä.